

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертацію

Микитюка Олега Михайловича «Акордеонно-баянне мистецтво Буковини у контексті розвитку українського інструменталізму другої половини XX – початку XXI століть»

на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань

02 Культура і мистецтво за спеціальністю 025 Музичне мистецтво

Регіональні особливості музикування, формування професійної музичної традиції окремих регіонів України – дуже важливий і перспективний напрям дослідження. Великі території українських земель вирізняються не лише численними етносами з власним мистецьким обличчям, але й збагачені культурними взаємовпливами пограниччя, наявністю інонаціональних впливів зумовлених історично-політичними чинниками. Власне одним з найбагатших на такі явища таких регіонів є Буковинський край, утворений як Чернівецька область з територій: «Північної Буковини та північної частини Бессарабії (Хотинщини) – історичної території, що охоплює північну частину колишнього Хотинського повіту Бессарабської губернії та в різні періоди перебувала під владою Османської імперії, Російської імперії та Королівства Румунії» [с. 22], де музичні традиції фольклорного та професійного музичного виконавства формувалась у синтезуваннях і взаємовпливах українського/русинського/гуцульського, румунського/молдовського/бесарабського, єврейського та інших етносівтанацій. Кожен з них вирізняється етнохарактерними рисами фольклорного музикування, яке, в свою чергу, наклало пізнаваний відбиток на естраду та академічні традиції.

Тому особливо цінно що, обравши за тему характеристики конкретного інструменту у найновітніший період, автор приділяє належну увагу історичній перспективі та підґрунтя, яке слугувало фундаментом акордеонно-баянній виконавській традиції.

У першому розділі дослідження «Культурно-історичні передумови розвитку акордеонно-баянного мистецтва Буковини» дисертант докладно досліджує соціокультурні функції цього інструментарію, його присутність в сучасній обрядовій практиці різних етнічних груп, характеристики ансамблевої гри, притаманні окремим регіонам. Особливо заакцентовано напливові традиції

румунсько-молдавської фольклорно-виконавської стилістики, зумовленої міграційними процесами та гастрольними подорожами талановитих музикантів. Очевидно, акордеон увійшов до цієї традиції лиш в радянський період, але не порушив традиційності, органічно вписався в неї, перебравши на себе функції і засоби інструментів у складі тарафів. В свою чергу, традиції фольклорного музикування віддзеркалилися на акордеонному інструменталізмі на рівні виразових засобів (мелодики, фактури, гармонічного мислення, мелізматичності та ін.) та виконавства (розвитку музичного матеріалу, побудови форми, засобів імпровізаційності). Стосовно фольклорних традицій несправедливо скупко або розосереджено заторкуються самотні і поширені в регіоні ромська і клезмерська музично-ансамблеві культури, яким також притаманне використання акордеонно-баянного інструментарію.

Рух в бік професіоналізації музично-інструментальної традиції та становлення регіональної виконавської школи немислимий без розвиненої системи закладів фахової підготовки та яскравих педагогічних імен, які представляють індивідуальні педагогічні інструментальні школи. Цьому аспекту присвячує автор другий розділ «Акордеонно-баянна освіта Буковинського краю», від мережі музичних шкіл до Чернівецького музичного училища ім. С. Воробкевича, адже саме в них від середини ХХ століття є ключові осередки акордеонно-баянної педагогіки. Дослідник виокремлює знакові постаті педагогів, які відзначилися інноваційним мисленням та результативністю педагогічного процесу на чолі з Семеном Козловим, як педагогом, чия система підготовки фахівців демонструє широку перспективу і комплексність формування навчального процесу.

Ключовий розділ дослідження «Акордеонно-баянне виконавство Буковини в сучасному музичному просторі» зосереджений на здобутках регіональної акордеонно-баянної виконавської школи сучасності в найширшому розумінні. Тому підставою для розгляду обрано академічний, естрадно-джазовий та фольклорний напрями. Серед виконавців академічного напрямку обрано музикантів, які досягли визначних професійних успіхів на національному і міжнародному теренах, виступаючи сольо і в ансамблях.

Фольклорний напрям (дослідник його некоректно окреслює дублюючим терміном – народно-фольклорний) розглянуто з позицій його синтезування регіонально-характерних етнічних ознак та з високою фаховою підготовкою найбільш яскравих представників. Виконавська діяльність розглядається з точки зору спадкоємності регіональних традицій музикування (власне на ці гілки спадкоємності зроблено акцент в типології виконавських рис), індивідуальної виконавської манери та власної композиторської творчості.

Значна увага в розрізі естрадно-джазової лінії приділена постаті Яна Табачника, в чийй виконавській практиці синтезовано усі три аспекти регіональної традиції. Окрім виконавської і композиторської діяльності заторкуються його організаційно-адміністративні та менеджерські здобутки, функціонування заснованих ним творчих проектів.

Особливу цінність дослідницькій роботі надає те, що в інформативну базу було залучено матеріали інтерв'ювання та анкетування практикуючих виконавців, на підставі яких і було визначено генеральні лінії типологізації, особливості виконавських манер, етнічна специфіка, фахова база, особливості функціонування акордеонно-баянного виконавства краю в наш час. На їх підставі сформовано генеральні тенденції і ключові проблеми його сучасного стану. Проте звертає на себе увагу, що ці справді важливі та актуальні спостереження та підсумки стосуються здебільшого академічної сфери, в меншій мірі розкриваючи тенденції і аспекти фольклорної та естрадно-джазової виконавських традицій.

Підсумовуючи аналіз, висловлю зауваження щодо несення музичних фрагментів в основний текст роботи, а не в додатки, уніфікації лапок, тире і дефісів, уваги до розділових знаків, вирівнювання тексту. Однак ці технічні недоліки не применшують новизни музикознавчого дослідження, яке має безсумнівну наукову цінність і збагачує музикознавство України.

Наукові статті вирішують проблематику дисертації в окремих аспектах згідно обраної теми.

Матеріали дослідження в достатній мірі апробовані в педагогічній та виконавській практиці дисертанта, на наукових конференціях.

Оцінюючи дисертаційне дослідження Микитюка Олега Михайловича, дозвольте висловити деякі зауваження, побажання, поставити дискусійні запитання:

1. Які особливості розвитку акордеонно-баянного мистецтва Буковини вирізняють цей регіон у загальноукраїнському контексті другої половини ХХ – початку ХХІ століть?
2. Як змінювалися стильові та жанрові пріоритети в баянно-акордеонній творчості буковинських митців у зазначений період?

Враховуючи актуальність і наукову новизну отриманих результатів дослідження, його теоретичну і практичну вагомість, вважаю, що дисертаційна робота Микитюка Олега Михайловича «Акордеонно-баянне мистецтво Буковини у контексті розвитку українського інструменталізму другої половини ХХ – початку ХХІ століть» є самостійним, завершеним дослідженням, відповідає чинним вимогам п.п. 6, 7, 8, 11 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженому Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (із змінами від 21 березня 2022 року № 341 та від 19 травня 2023 року № 502), а її автор, Микитюк Олег Михайлович, заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 02 Культура і мистецтво зі спеціальності 025 Музичне мистецтво.

Офіційний опонент:

кандидат мистецтвознавства, доцент,
доцент кафедри режисури та хореографії
факультету культури та мистецтв
Львівського національного університету
імені Івана Франка

Руслан КУНДИС

